

זהר הקדוש

עם ביאור הכתר והפבור

פרשת ואתחנן • סדר התפילה הרצויה לפני ה'

- הכל יתבטל ויסתלק ממנו על ידי עסק התורה, ולא שריא עלוי - ולא תשרה הגזירה עליו.

מסכם את ענין חשיבות התורה.

(עיטא דבר נש פהאי עלמא) - העצה הנכונה שיבחר לו האדם בעולם הזה,

הוא לאשתדלא באורייתא יממא ולילי - לעסוק בתורה יומם ולילה, ולא יתעדי מנה - ולא יסור ממנה לרגע, ואפילו בעת עסקיו, הךא הוא דכתיב - כמו שכתוב (יהושע א ח) 'והגית בו יומם ולילה'. ואי אעדי מיניה אורייתא - ואם מסיר מעליו לימוד התורה, או אתפרש מנה - או אפילו נפרד ממנו רק לפי שעה, פאלו אתפרש מן חיי - הרי הוא כאילו נפרד מן החיים, כי התורה היא עץ החיים, והנפרד ממנה הרי הוא כאילו מסכן את עצמו בסכנת מות.

אחר שהקדים רבי יוסי שהתורה מלמדת את האדם העצה הנכונה ללכת בה בכל דרכיו, חזר עתה לענין התפילה הנזכר בפסוק שהביא בתחילת המאמר. ובכדי לבאר אופן התפילה הראויה, מקדים לבאר את הסדר הראוי שיתנהג בו האדם משעה שהולך לישון בלילה, עד השעה שעומד להתפלל תפילת שחרית בקומו בבוקר. וכל זה הסדר הוא גם כן אחת מהעצות שהתורה מלמדת את האדם להתנהג בה.

תא חזי - בא וראה, עיטא דבר נש - העצה הנכונה שהתורה מלמדת את האדם היא, פד איהו סליק בליילא על ערסיה - שבשעה שעולה בלילה על מיטתו כדי לישן, בעי לקבלא עליה עול מלכותא דלעילא בלבא שלים - הרי הוא צריך לקבל עליו עול מלכות שמים בקריאת שמע שעל המטה בלב שלם, ולאקדמי למימסר גביה פקדונא דנפשיה - וצריך להקדים למסור את נפשו בפקדון לה' יתברך, על ידי אמירת הפסוק (תהלים לא ו) 'בידך אפקיד רוחי פדית אותי ה' אל אמת', קודם שתצא נפשו על ידי השינה, וְהָא אוקמוה - וכמו שכבר נתבאר במקום אחר (לעיל קיט), שטעם הדבר הוא בגין דכל עלמא טעמין טעמא דמותא - משום שכל העולם טועמים בשינת הלילה טעם מיתה, כי השינה היא אחת מששים במיתה, דְהָא אילנא דמותא שריא בעלמא - כי מידת המלכות הנקראת אילן המות שורה ושולטת אז [-בלילה] בעולם, וְכָל רוּחָא דְבְּנֵי נֶשָׁא נִפְקִין - וכל רוחות בני האדם יוצאים מגופם בעת שינתם, וְסָלְקִין וְאֶתְטַמְּרִין גְּבִיָּה ועולים וגגגזים למעלה אצל מידת המלכות, וְבְּגִין דְּאִינוּן בְּפִקְדוֹנָא - ומשום שרוחות בני האדם נמסרו למידת המלכות בדרך פקדון, פְּלֹהוּ תִּיבִין לְאֶתְרֵיהּ - לכן הם חוזרים למקומם בשעה שמקיצים משנתם, כי מידת המלכות שנמסר הרוח אצלה בפקדון, נאמנת להחזיר את רוח האדם לבעליה בהקיצו משנתו. ונמצא שהעצה הזאת שהתורה מלמדת אותו למסור את הנפש בפקדון לה' יתברך קודם השינה, היא המצלת את האדם מן המיתה.

אחר שביאר סדר שכבת האדם, מבאר עתה סדר קימת האדם משינתו.

תא חזי - בא וראה, פד אתער רוח צפון בפלגות ליליא - כאשר מתעורר

במאמר שלפנינו יבאר כמה דברים בצורת התפילה הרצויה לפני ה' יתברך, הנלמדים מתפילתם של משה רבינו וחזקיהו המלך, ויבאר בו עוד כמה דינים הנוגעים לענין התפילה. בתוך המאמר יבואר סדר הנהגת האדם מעת שכיבתו עד למחר לאחר תפילת שחרית, ובתחילת המאמר מקדים לדבר בשבח התורה.

על תפילת משה רבינו עליו השלום שיזכה ליכנס בארץ ישראל, נאמר בתורה (דברים ג כג-כד) 'וְאֶתְחַנֵּן אֶל ה' בַּעַת הַיָּמִים הָאֵלֶּים אֲמַר הָאֱלֹהִים אֲמַר הַחַלּוֹת לְהָרָאוֹת אֶת עַבְדְּךָ אֶת דָּלְדָל וְאֵת יָדְךָ הַחֲזֹקָה אֲשֶׁר מִי אֵל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כְּמַעֲשֵׂיךָ וְכַגְבוּרָתְךָ יְגוּ'.

וכאן באה התורה ללמדנו סדר תפילת משה רבינו, כדי שנלמוד ממנה כמה דברים לענין תפילת כל אדם, שתהא באופן הרצויה לפני ה' יתברך, וכפי שיבאר בדברי הוזהר להלן.

וכדי לבאר ענייני התפילה הנלמד מפסוקים אלו, רבי יוסי פתח - הקדים להביא פסוק אחר העוסק בענין תפילת חזקיהו המלך, והוא שנאמר (ישעיה לח ב) 'וַיִּסַּב חֲזַקְיָהוּ פָנָיו אֶל הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל ה'". ולהלן יבאר מה נלמד מפסוק זה לענין צורת תפילת האדם הרצויה לה' יתברך.

אחר שהביא פסוקים האלו שהתורה מלמדת בהם את האדם כיצד יסדר את תפילתו לפני הקב"ה באופן הראוי כדי שתקבל תפילתו וכמו שיבאר להלן, מקדים עתה רבי יוסי לדבר בשבח התורה, שהיא הנותנת עצות לאדם כיצד יתנהג בכל ענייניו בכל זמן וזמן, כדי שיהיו מעשיו מרוצים ומקובלים לפני ה' יתברך.

תא חזי - בא וראה, פמה הוא חילא פקייא דאורייתא - כמה חזק הוא כח ותוקף התורה, וכמה הוא עלאה על כלא - וכמה כח התורה הוא נעלה מעל הכל, דכל מאן דאשתדל באורייתא לא דחיל מעלאי ותתאי - שכל מי שעוסק בתורה אינו מתירא לא מן המקטרגים העליונים ולא מן המקטרגים התחתונים שבעולם הזה, ולא דחיל מערעורין בישין דעלמא ואינו מתירא ממקרים רעים הבאים בעולם, אף לא מהפגעים הבאים להאדם בדרך מקרה כשהאדם מזדמן להיות במקום סכנה. בגין דאיהו אחיד באילנא דחיי - משום שהוא אחוז בתורה הנקרא 'עץ החיים', ואכיל מניה בכל יומא - ואוכל [-נהנה] משפע התורה העליונה, שהיא מידת התפארת, בכל יום, ומכח שפע מידת התפארת ניצול ממקרים ופגעים רעים.

מוסיף לדבר בשבח התורה.

דְהָא אורייתא אוליה ליה לבר נש למיהך בארץ קשוט - כי התורה מלמדת את האדם ללך בדרך האמת, כדי שלא יחטא ולא יענש, אוליה ליה עיטא היך יתוב קמי מאריה - ואם כבר חטא, התורה מלמדת לו עצה כיצד לשוב בתשובה לפני קונו על חטאיו, וכיצד לפרוש מן החטאים והאיסורים, (לכטלה להיא גזרה) - ומלמדת לו כיצד להתפלל לבטל הגזירה ההיא, שנגזר עליו מחמת חטאיו שחטא קודם ששב בתשובה, ואפילו יתגזר עליה מותא - ואפילו נגזר עליו גזירת מיתה, כלא יתבטל ויסתלק מניה

הרוח מצד צפון לנשב בחצות הלילה, שהוא המברית את כל כוחות הטומאה מן העולם, וְכִרְוָא נָפִיק - והוא עת קריאת התרגול שהוא כרוז היוצא ומעורר את בני האדם משינתם, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתִי לְגַנְתָּא דְעָדָן - והקב"ה בא אז לגן עדן לְאַשְׁתַּעֲשְׂעָא בְּרוּחֵיהוֹן דְּצַדִּיקָיָא - להשתעשע ברוחות הצדיקים, פְּדִין מִתְּפִלָּתִי כָּל בְּנֵי מְטֻרְנִיתָא, וְכָל בְּנֵי הִיכְלָא - ואז בחצות הלילה מתכוונים הצדיקים, שהם בני המלכה ובני היכל העליון מצד שורש נשמתם, לְשַׁבְּחָא לִיהָ לְמַלְכָּא קֳדִישָׁא - לשבח למלך הקדוש העליון, על ידי עסק התורה, וְכִדְּיָן כָּל אִינוֹן פְּקֻדוֹנִין דְּרוּחִין - ואז בחצות הלילה כל הפקדונות של הרוחות שיצאו בתחילת הלילה מגופות בני האדם בעת שינתם, דְּאִתְמַסְרִין בִּידָה - ונמסרו ביד מידת המלכות, פְּלָהוּ אֲתִיב לְמֵאֲרִיהוֹן - כולם חוזרים לבעליהם בחצות הלילה, וְרוּבָא דְבְּנֵי עֲלָמָא מִתְּעַרְיָן בְּהֵיאָה שַׁעְתָּא - ולכן רוב בני העולם מתעוררים משינתם באותה שעה של חצות הלילה, וְהָא פְּקֻדוֹנֵיהּ דְּכָלְהוּ אֲתִיב לְגַבְיָהּ - כי הרי הרוחות שלהם שהיו מופקדות אצל המלכות, מוחזרים להם עתה בחצות הלילה.

מבאר מה הן עבודת הצדיקים בחצות הלילה.

אִינוֹן דְּבְּנֵי הִיכְלָא עֲלָה - אלו הצדיקים שהם בני היכל העליון, קִיָּיִמִי בְּקִיּוּמֵיהוֹן מִתְּעַרְיָן - מתעוררים משינתם וקמים בחצות הלילה, מִשְׁתַּדְּלֵי בְּתוֹשְׁבַּחְתָּא דְּאִוְרִייתָא - ומשתדלים לעסוק בשבח לימוד התורה, וּמִשְׁתַּתְּפִי בְּכֻנְסַת יִשְׂרָאֵל - ומשתתפים על ידי לימודם בהקמת השכינה הנקראת 'כנסת ישראל' מגלותה, עַד דְּנִהָר יִמְמָא - ועוסקים בלימוד התורה עד אור הבוקר. מוסיף לבאר מעלת הקמים בחצות הלילה.

פַּד אֲתִי צַפְרָא - ואז כשבא אור הבוקר, הרי הֵיאָה - השכינה, וְכָל אחד ואחד מישראל שעסקו בלילה בלימוד התורה, הנקראים בְּנֵי הִיכְלָא דְּמַלְכָּא - בני היכל המלך, מחמת היותם עוסקים בתיקון השכינה, פְּלָהוּ אֲתִיב לְגַבִּי מַלְכָּא קֳדִישָׁא - כולם באים בבוקר לגבי [אל] המלך הקדוש שהוא זעיר אנפין, העומד להתייחד עם השכינה שהיא המלכה, וְאִינוֹן אֲקֻרְוִין בְּנֵי דְּמַלְכָּא וּמְטֻרְנִיתָא - ואלו שעסקו בלילה בלימוד התורה נקראים בני המלך והמלכה, שהם זעיר אנפין ונוקבא, כי הם השושבינים הגורמים לייחד את המלכה עם המלך יחד, וְהָא אוּקְמוּהָ - וכבר נתבאר כן במקום אחר (ראה ח"ב מו).

מבאר סדר הכנת האדם לתפילה.

פַּד אֲתִי צַפְרָא - כשבא הבוקר לפני התפילה, בְּעֵי לְנַקָּהָ גְרָמִיָּה בְּכָלְא - בכל האופנים, דְּהֵיִינוּ שִׁינְקָה אֶת גּוּפוֹ הַגִּשְׁמִי, על ידי נטילת ידיים ועשיית צרכיו, וגם יטהר את נפשו הרוחני באמירת הקרבנות כמו שיזכיר להלן, וְלִמְיֻזָּן זִינְיָה - ולהזדיין בכלי זיין, שהם הציצית והתפילין שהאדם מתעטף בהם ומניחים קודם התפילה, לְאַשְׁתַּדְּלָא עִם מַלְכָּא קֳדִישָׁא - כדי להשתדל על ידם עם המלך

וְכִרְוָא נָפִיק. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתִי לְגַנְתָּא דְעָדָן לְאַשְׁתַּעֲשְׂעָא בְּרוּחֵיהוֹן דְּצַדִּיקָיָא, פְּדִין מִתְּפִלָּתִי (נ"א מתערי) כָּל בְּנֵי מְטֻרְנִיתָא, וְכָל בְּנֵי הִיכְלָא, לְשַׁבְּחָא לִיהָ לְמַלְכָּא קֳדִישָׁא. וְכִדְּיָן כָּל אִינוֹן פְּקֻדוֹנִין דְּרוּחִין דְּאִתְמַסְרִין בִּידָה, פְּלָהוּ אֲתִיב לְמֵאֲרִיהוֹן. וְרוּבָא דְבְּנֵי עֲלָמָא מִתְּעַרְיָן בְּהֵיאָה שַׁעְתָּא, וְהָא פְּקֻדוֹנֵיהּ דְּכָלְהוּ אֲתִיב לְגַבְיָהּ. אִינוֹן דְּבְּנֵי הִיכְלָא עֲלָה קִיָּיִמִי בְּקִיּוּמֵיהוֹן, מִתְּעַרְיָן מִשְׁתַּדְּלֵי בְּתוֹשְׁבַּחְתָּא דְּאִוְרִייתָא, וּמִשְׁתַּתְּפִי בְּכֻנְסַת יִשְׂרָאֵל, עַד דְּנִהָר יִמְמָא.

פַּד אֲתִי צַפְרָא, הֵיאָה, וְכָל בְּנֵי הִיכְלָא דְּמַלְכָּא פְּלָהוּ אֲתִיב לְגַבִּי מַלְכָּא קֳדִישָׁא, וְאִינוֹן אֲקֻרְוִין בְּנֵי דְּמַלְכָּא וּמְטֻרְנִיתָא. וְהָא אוּקְמוּהָ.

פַּד אֲתִי צַפְרָא, בְּעֵי לְנַקָּהָ גְרָמִיָּה בְּכָלְא, וְלִמְיֻזָּן זִינְיָה, לְאַשְׁתַּדְּלָא עִם מַלְכָּא קֳדִישָׁא, דְּהָא בְּלִילְיָא אֲשִׁתַּדְּלָא בְּמְטֻרְנִיתָא. הַשְׁתָּא אֲתִיב עִם מְטֻרְנִיתָא, לְזוּגָא לָהּ עִם מַלְכָּא.

אֲתִי לְבִי בְּנִישְׁתָּא, מְדַבֵּי גְרָמִיָּה בְּקִרְבָּנִין, מִשְׁבַּח בְּתוֹשְׁבַּחְתֵּיהוּ דְּדוֹד מַלְכָּא. אַחִיד תְּפִלָּין בְּרִישִׁיהּ, (ס"א בידה וברישה) וְצִיצִית בְּגַדְפִּיהּ, אוּמֵר 'תְּהִלָּה לְדוֹד'. וְהָא אוּקְמוּהָ.

צִלִּי צְלוֹתָא קָמִי מֵאֲרִיָּה, בְּצִלוֹתָא בְּעֵי לְמִיָּקָם, בְּנוֹנָא (ס"א בווּנָא) דְּמֵלָאכִי עֲלָי, לְאַתְחַבְרָא בְּהַדְרֵיהוּ, דְּאִינוֹן אֲקֻרְוִין הָעוֹמְדִים, בְּמָה דְּאֵתָא אִמֵּר, (זכריה ג ז) 'וְנָתַתִּי לָךְ מַהֲלָכִים בֵּין הָעוֹמְדִים'. וְלִכְוֹנָא רְעוּתִיהּ קָמִי מֵאֲרִיָּה, וְיִתְבַּע בְּעוּתִיהּ.

תָּא חוּי, בְּשַׁעְתָּא דְּבֵר נִשְׁ קָאִים בְּפִלְגוֹת לִילְיָא מְעַרְסִיהּ, לְאַשְׁתַּדְּלָא בְּאִוְרִייתָא, פְּרוּזָא קֳאֲרִי עֲלֵיהּ וְאִמֵּר, (תהלים קלד א) הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת ה' בְּכָל עֲבָדֵי ה' הָעוֹמְדִים בְּבֵית ה' בְּלִילוֹת. הַשְׁתָּא פַּד אִיהוּ קָאִים בְּצִלוֹתָא קָמִי מֵאֲרִיָּה, תְּהוּא פְּרוּזָא קֳאֲרִי עֲלֵיהּ וְאִמֵּר, 'וְנָתַתִּי לָךְ מַהֲלָכִים בֵּין הָעוֹמְדִים הָאֵלֶּה'.

הַשְׁתָּא פַּד אִיהוּ קָאִים בְּצִלוֹתָא קָמִי מֵאֲרִיָּה - עתה בבוקר כשהאדם עומד בתפילה לפני קונו, תְּהוּא פְּרוּזָא קֳאֲרִי עֲלֵיהּ - אותו הכרוז העליון קורא עליו, וְאִמֵּר הפסוק 'וְנָתַתִּי לָךְ' - לנשמתך מַהֲלָכִים - דרך להלן ולעבור בֵּין המלאכים הָעוֹמְדִים הָאֵלֶּה, ותעלה אל גן עדן של מעלה, בשכר שאתה חולק כבוד למלך העליון לעמוד לפניו בתפילה.

ממשיך לבאר סדר התפילה.

אֲתִי לְבִי בְּנִישְׁתָּא - האדם בא לבית הכנסת, מְדַבֵּי גְרָמִיָּה בְּקִרְבָּנִין - ומטהר את עצמו באמירת הקרבנות, מִשְׁבַּח בְּתוֹשְׁבַּחְתֵּיהוּ דְּדוֹד מַלְכָּא - ומשבח לה' יתברך בפסוקי דזמרה שהם תשבחותיו של דוד המלך, אַחִיד תְּפִלָּין בְּרִישִׁיהּ - והוא אחוז ומלוכש בתפילין על ראשו, וְצִיצִית בְּגַדְפִּיהּ - ומעוטף בטלית שציצית תלויין בכנפיו, וְאוּמֵר בפסוקי דזמרה מזמור 'תְּהִלָּה לְדוֹד' (תהלים קמה), וְהָא אוּקְמוּהָ - וכבר נתבאר במקום אחר (ראה לעיל כב).

מבאר אופן תפילת העמידה.

אחר כך צִלִּי צְלוֹתָא קָמִי מֵאֲרִיָּה - מתפלל תפילת שמונה עשרה לפני קונו, בְּצִלוֹתָא בְּעֵי לְמִיָּקָם בְּנוֹנָא דְּמֵלָאכִי עֲלָי - וצריך לעמוד בעת התפילה, כעין מלאכי מעלה, לְאַתְחַבְרָא בְּהַדְרֵיהוּ - כדי להתחבר עם המלאכים, דְּאִינוֹן אֲקֻרְוִין הָעוֹמְדִים - שהם נקראים 'העומדים', בְּמָה דְּאֵתָא אִמֵּר - כמו שנאמר (זכריה ג ז) בפסוק 'וְנָתַתִּי לָךְ מַהֲלָכִים בֵּין הָעוֹמְדִים', והיינו משום שמלאכי מעלה אין יושבים, ולעולם הם במצב של עמידה, ולכן גם האדם המתחבר עמהם בעת התפילה צריך לעמוד כמוהם. וְלִכְוֹנָא רְעוּתִיהּ קָמִי מֵאֲרִיָּה - ובעת התפילה צריך האדם לכון רצון לבו לפני קונו, וכעומד לקבל פני המלך העליון, וְיִתְבַּע בְּעוּתִיהּ - ואז יבקש את בקשתו בברכות האמצעיות שבתפילת שמונה עשרה, כי עומד עתה לפני המלך העליון, אשר כל השפע והברכות נשפעים ממנו.

מבאר שכן האדם הקם בחצות ועומד אח"כ בתפילה.

תָּא חוּי - בא וראה, בְּשַׁעְתָּא דְּבֵר נִשְׁ קָאִים בְּפִלְגוֹת לִילְיָא מְעַרְסִיהּ לְאַשְׁתַּדְּלָא בְּאִוְרִייתָא - בשעה שהאדם קם ממיטתו בחצות הלילה כדי לעסוק בתורה, אז פְּרוּזָא קֳאֲרִי עֲלֵיהּ - קורא עליו הכרוז של המלאכים העליונים, וְאִמֵּר הפסוק (תהלים קלד א) 'הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת ה' עַל יְדֵי הַעֶסֶק בְּתוֹרָה כָּל עַבְדֵי ה' - העובדי ה' הָעוֹמְדִים בְּבֵית ה' בְּלִילוֹת' - הקמים בלילות לעסוק בתורה בבית הכנסת או בבית המדרש הנקרא בית ה'. הַשְׁתָּא פַּד אִיהוּ קָאִים בְּצִלוֹתָא קָמִי מֵאֲרִיָּה - עתה בבוקר כשהאדם עומד בתפילה לפני קונו, תְּהוּא פְּרוּזָא קֳאֲרִי עֲלֵיהּ - אותו הכרוז העליון קורא עליו, וְאִמֵּר הפסוק 'וְנָתַתִּי לָךְ' - לנשמתך מַהֲלָכִים - דרך להלן ולעבור בֵּין המלאכים הָעוֹמְדִים הָאֵלֶּה, ותעלה אל גן עדן של מעלה, בשכר שאתה חולק כבוד למלך העליון לעמוד לפניו בתפילה.

נפשי צמאה לדעת
כל רז סודך

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד"

ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים

אירוע: 437-0054 | אידיש: 0176-8806-44-20

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66